

Obor: Samostatný vedoucí dětí
a mládeže – turistické zaměření

Klíče pro život

Téma: Provádění multikulturní výchovy

Moto: „zvyklosti jiné kultury se mi zdají
divné, ovšem jiné kultuře se zdají divné
zvyklosti mé kultury“

1. Úvod

- **Multikulturní výchova** je poměrně nový pedagogický pojem v České republice, i když prvně se začal objevovat již v 90.letech.
- Multikulturní výchova je již součástí rámcově vzdělávacího plánu ve školství, ale z celkových výsledků, je stále patrné, že je společností zatím okrajově chápána a jakoby celkově neukotvena. Z tohoto důvodu je potřeba zahrnout tuto problematiku i do dalších organizací, které pracují s dětmi a mládeží, aby se tato výchova konečně stala akceptovatelnou.

„multikultura“

- Když se daný výraz „**multikultura**“ rozloží, tak vznikne pojem **multi** a **kultura**.
- **Multi** - pochází z latinského jazyka a znamená, že je něčeho opravdu mnoho
- V tomto případě to tedy znamená, že „multikultura“ je vlastně „**mnohokultura**“ – ve společnosti je tedy zastoupeno mnoho kultur. Toto není ovšem charakteristické jen pro dnešní společnost, ale naopak společnost byla multikulturní v podstatě od svých dávných základů.

Kultura a Společnost

Oba pojmy se užívají v poslední době velice často a to hlavně v oboru sociologie.

Můžeme tyto termíny od sebe snadno rozlišit, ale většinou se ukáže, že jsou mezi nimi velmi úzké vztahy, protože spolu navzájem souvisí.

Kultura představuje:

- určité hodnoty, k nimž se lidé hlásí
- normy, které dodržují
- hmotné statky, které vytvářejí

Kultura

- **Hodnoty** jsou především abstraktní ideály, které jsou ovšem pro lidský život důležité.
- **Normy**, tak to je forma určitých příkazů a zákazů, které jedinci ve společnosti dodržují a jsou podstatnou charakteristikou společenského života.

Společnost

- **Společnost** je charakterizována jako systém vzájemných vztahů, který spojuje jednotlivce.
- **Všeobecně platí**, že bez společnosti nemůže existovat žádná kultura, ale samozřejmě toto platí také naopak, žádná společnost nemůže existovat bez kultury.

Kultura a společnost

- Kultura nám dává pocit, že někam patříme, že je nám něco vlastní a tak máme pocit svého sebeuvědomění v dané kultuře, což je důležité pro každého člověka.
- Každá společnost má tedy svoji kulturu, která je hlavní, ale i v dané kultuře se mohou nacházet tzv. subkultury

Subkultury

- Příkladem jsou moderní velkoměsta, kde žijí mnohé subkultury těsně vedle sebe, například Číňané, Řekové, Italové, Indové apod. Takovým velice dobrým příkladem dané multikultury je město Londýn a jeho centrální oblasti.

Etnocentrismus

- Je tedy potřeba zdůraznit, že každá kultura má svá specifika, tedy jedinečné vzorce chování, které se většinou lidem pocházejícím z jiné kultury zdají podivné.
- Sociologie je vědou, která se snaží tzv. **etnocentrismus** omezit a to co nejvíce, multikulturní výchova je výsledkem tohoto snažení.

Etnocentrismus

- **Etnocentrismus** je totiž posuzování jiných kultur podle měřítek své vlastní kultury
- Je třeba si uvědomit, že pokud jsem zvyklý na určitý způsob žití a jiný neznám, tak to neznamenaá, že to neznámé je pro mě divné a nesprávné.

Xenofóbní chování

- Tento ethnocentrismus velmi souvisí s tzv. xenofóbií. Xenofóbní chování je takové, které na základě subjektivně stanovených prvků cizosti (jinakosti) vyvolává obavy ze subjektů, které jsou jako cizí pojmány a v krajních případech může vést k jejich poškozování, což vyvolává protireakci.

2. Multikulturní výchova

- Účinné didaktické uchopení problematiky multikulturní výchovy a jejího předání dětem a mladým lidem je obecným cílem.

Multikulturní výchova

– stanovené kompetence

- *znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti*
- *dovednosti orientovat se v kulturně pluralitním světě a využívat interkulturní kontakty a dialog k obohacení sebe i druhých*
- *postoje tolerance, respektu a otevřenosti k odlišným skupinám a životním formám, včetně vědomí potřebnosti osobní angažovanosti*

(Interkulturní vzdělávání, 2002, s.14)

Schopnost objektivního hodnocení

- Velmi obecnou kompetencí, která však v oblasti styků s osobami z odlišných etnik, kultur či náboženství hraje často determinující roli, je ***schopnost objektivního hodnocení***.
- Tuto schopnost rozvíjejí hlavně sociologové a kulturní antropologové, jedná se o určité odosobnění sebe sama a snahu podívat se na danou věc z nezávislého pohledu.

Pravidla ve výuce MK

- Při této výchově můžeme využít maximum příležitostí, abychom vytvářeli etnicky (národnostně, rasově apod.) heterogenní dvojice či skupiny. Musíme však respektovat základní podmínku, že společná činnost by měla děti těšit, tak se nám povede rozvíjet vzájemné pozitivní vztahy.

Pravidla ve výuce MK

- K tomu, aby děti pocházející z odlišného prostředí mohly získat pocit, že jsou v kolektivu akceptovány a jsou jeho součástí, tak je možné přispět souborem několika her, které představí odlišné kultury ve skupině.
- Jako vedoucí oddílu bychom měli být obeznámeni s tím, pokud máme v oddíle dítě s odlišným kulturním nastavením a toto respektovat (národnost, náboženství).

Pravidla ve výuce MK

- Pokud budeme řešit s dětmi výchovné aspekty, tak u některých národností (např. Vietnamců) bychom měli být maximálně citliví na případné vytýkání chyb či jejich kárání před ostatními dětmi.
- Je důležité, aby vedoucí důsledně odsoudili jakýkoli projev xenofobie, předsudků, averze, intolerance či rasistickou poznámku. Pouhé odsouzení však často nemá výchovný efekt.

Multikulturní výchova

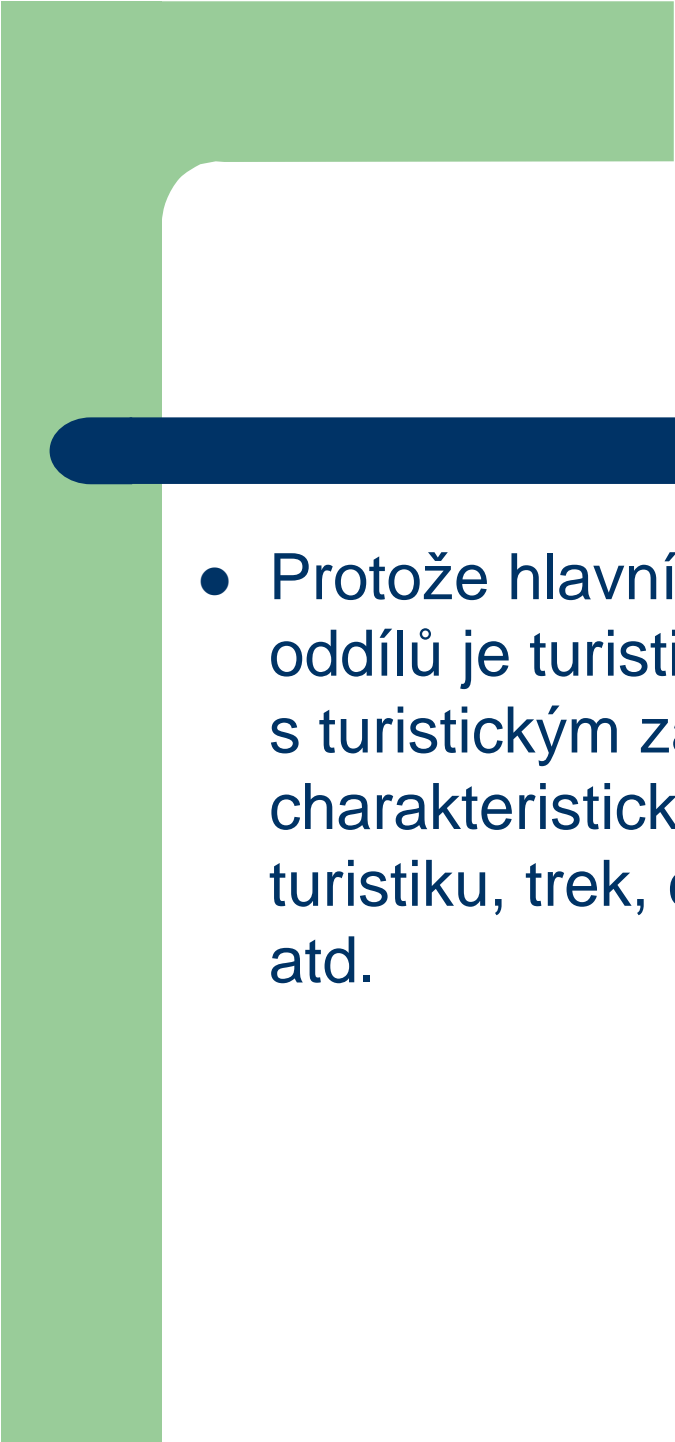

- Lze říci, že základním heslem multikulturní výchovy je, co neznám, to se snažím neodsuzovat, ale naopak poznat a porozumět. Touto výchovou bychom se měli snažit dosáhnout toho, aby nám v nezaujatém pohledu na život jiných národů nebránily specifické rysy naší vlastní kultury.

3. Multikulturní výchova v praxi

- Základním pojetím multikulturní výchovy je poznat vše, co existuje mimo moji vlastní kulturu.
- **Akce do zahraničí**
- **Letní tábor s multikulturní tematikou**
- **Multikulturní výchova celoroční**

3.1. Akce do zahraničí

- Vedoucí turistického oddílu má v podstatě ideální možnosti, jak vyučovat multikulturní výchovu v praxi.
- V jeho pravomocích existuje možnost zorganizovat zahraniční akci pro celý oddíl.
- Jen tím, že děti nebo mladé lidi vytrhne z jejich každodenního prostředí a umožní jim poznávat cizí kraje, tak už tím jste začal s multikulturní výchovou.

-
-
- Protože hlavním oborem vedoucích turistických oddílů je turistika, tak danou zemi navštívíme hlavně s turistickým zaměřením, které je pro nás charakteristické, ať už se jedná o vysokohorskou turistiku, trek, cykloturistiku a nebo vodní turistiku, atd.

Fotografie z cyklopřejezdu Evropy 2003
TOM Roháči 2713 Kladno

3.2. Letní tábor s multikulturní tematikou

- V rámci této akce, lze připravit celotáborovou hru, která bude tématicky zaměřena na poznávání jednotlivých kultur ve světě. Zpracování tohoto tématu je opravdu široké, lze oddíl rozdělit na družiny, které budou představovat jednotlivé světové kultury.
- V závěru tábora lze udělat summit všech kultur a zábavnou formou zhodnotit, co se o sobě navzájem kultury dozvěděly.

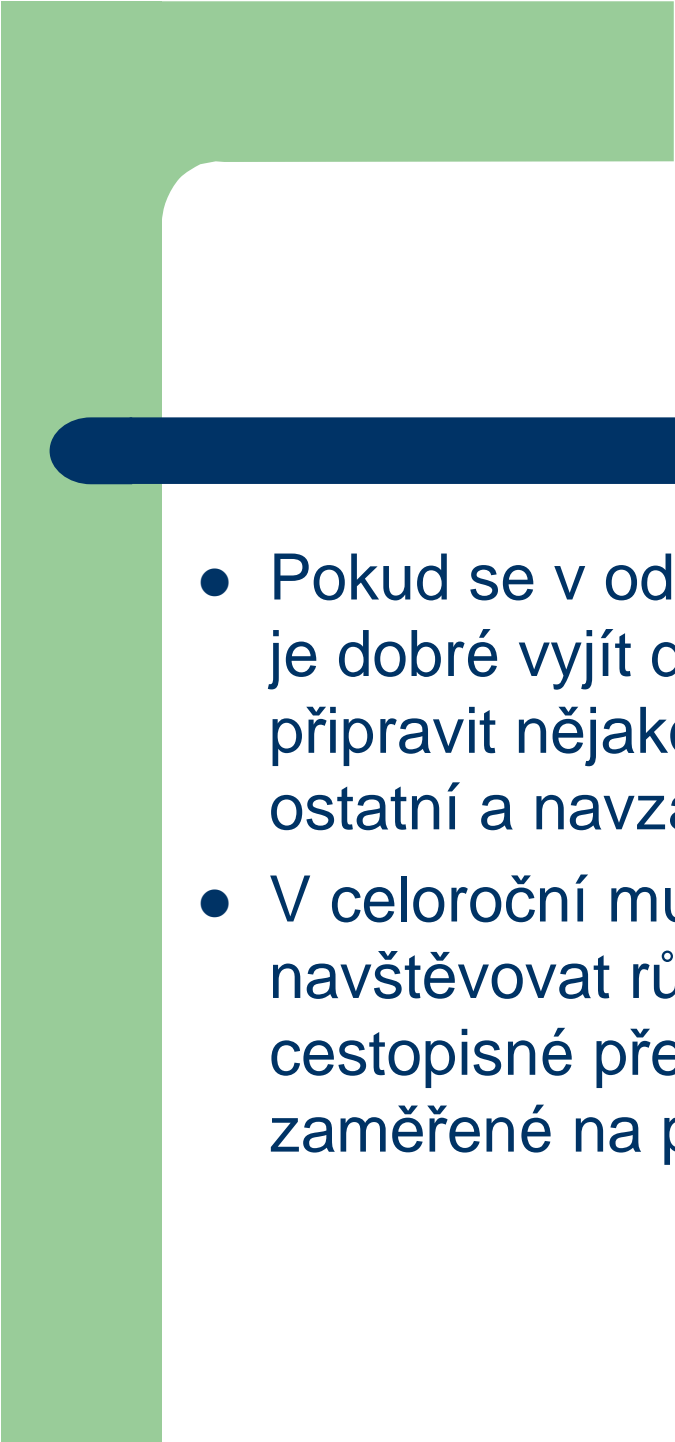

3.3. Multikulturní výchova celoroční

- Multikulturní výchovu lze provádět v oddíle celoročně, daným tématem je možno motivovat celoroční hru, podobně, jako v předchozí kapitole o letních táborech. Možností je zde opět velice mnoho, můžete motivovat jednotlivé měsíce a nebo zase ponechat jednotlivé družiny, které buď představují danou kulturu a nebo imaginárně cestují v dané kultuře.

-
-
- Pokud se v oddíle vyskytují děti z různých kultur, tak je dobré vyjít danému aspektu vstříc a spolu s dětmi připravit nějakou hru o jejich kultuře pro všechny ostatní a navzájem dané kultury seznámit.
  - V celoroční multikulturní výchově také lze navštěvovat různé výstavy, koncerty world music, cestopisné přednášky a jiné akce, které jsou zaměřené na poznávání kultur kolem nás.

Metody, které využijeme při výuce MK

Mezi nejpoužívanější patří :

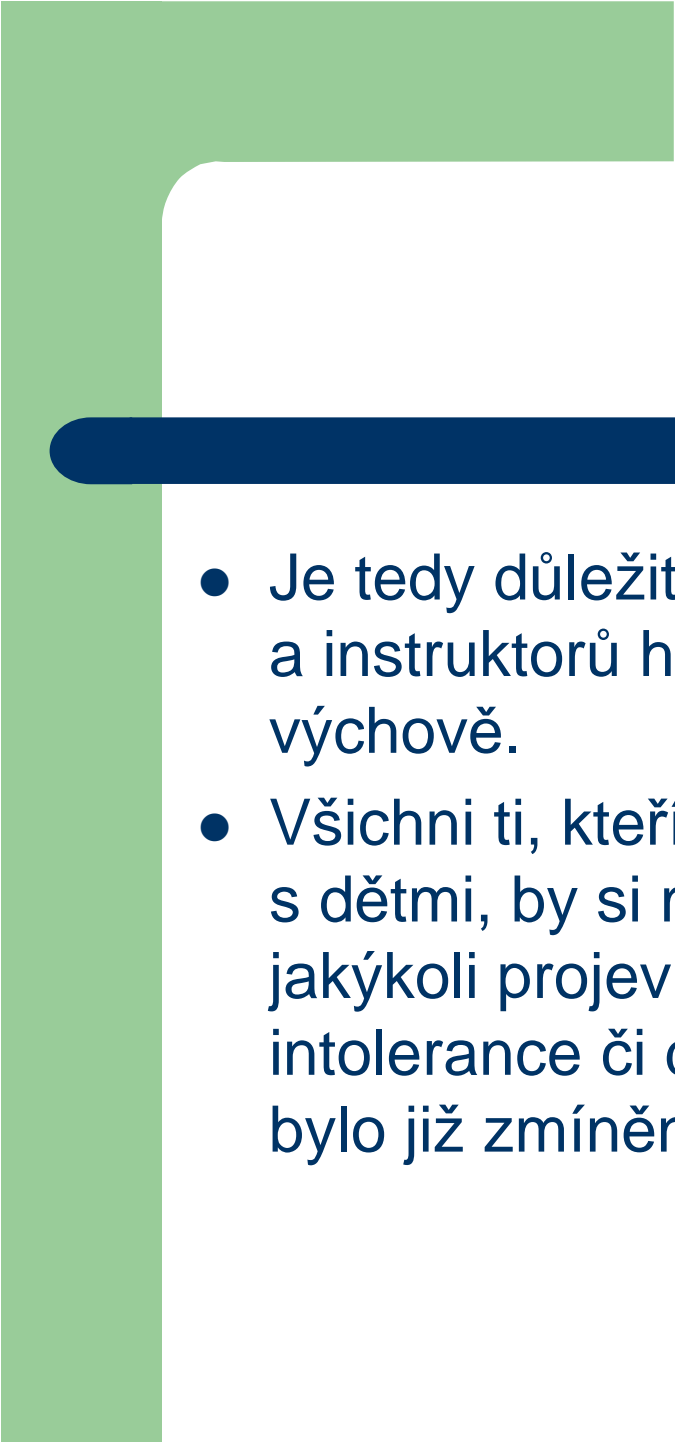

- ***Diskuse, brainstorming, skupinové vyučování, dramatizaci a projektové vyučování a také rozvoj kritického myšlení***, což je ideální kompetence , kterou je třeba u dětí rozvíjet.
- Volnočasové aktivity, využívají interaktivních her, které obsahují většinu uvedených metod. Samozřejmě motivace hry získává v multikulturní výchově velký aspekt.

3.4. Doporučená praktická literatura k multikulturní výchově pro vedoucí oddílů

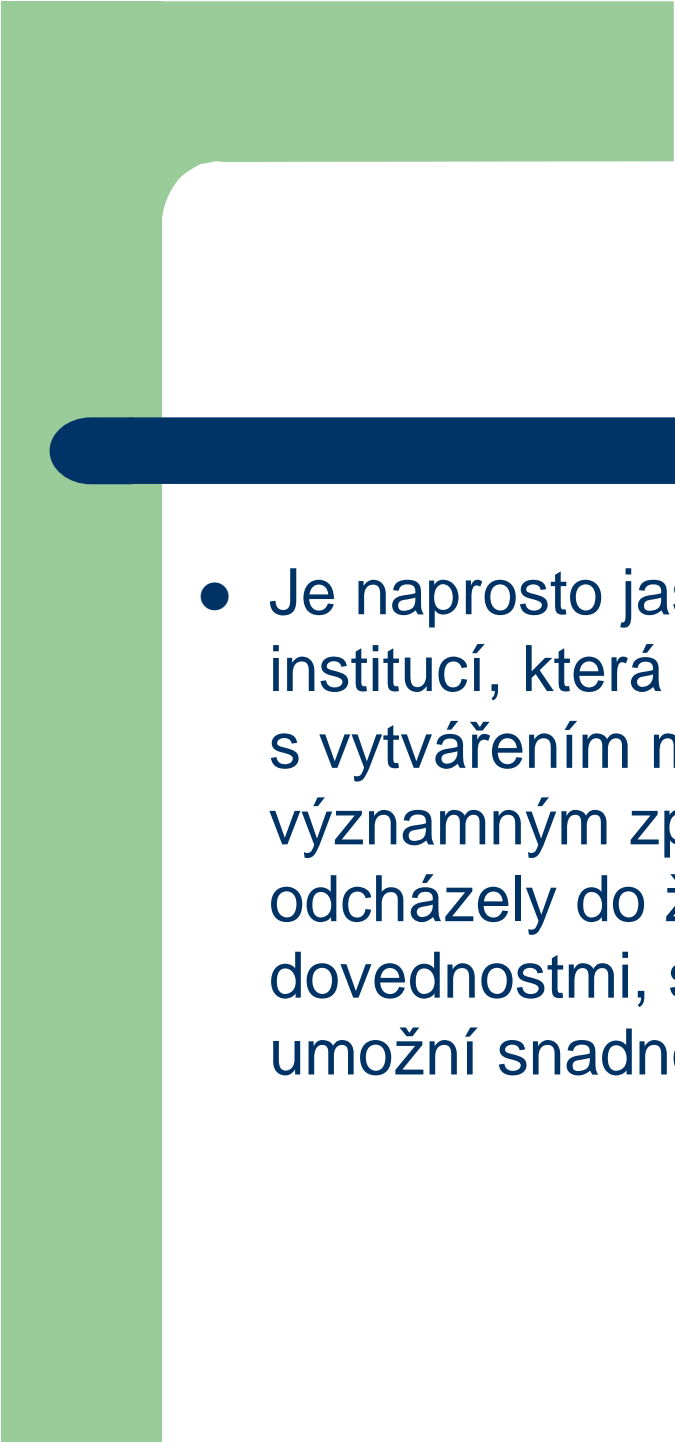

- HOPPE, S., HOPPE, H., KRABEL, J. *Sociálně psychologické hry pro dospívající*, Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-434-6
- PIKE, G., SELBY, D. *Cvičení a hry pro globální výchovu I.* Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-369-2
- PIKE, G., SELBY, D. *Cvičení a hry pro globální výchovu II.* Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-474-5
- CÍLKOVÁ, E., BOREŠOVÁ, P. *Náměty pro multikulturní výchovu*, ISBN 978-80-7367-890-6

4. Závěr

- Úkolem a smyslem multikulturní výchovy není jen předávání určitého množství informací, ale především **vyvolání změny v postojích a názorech** daného jedince.
- Výchova musí být proto postavena na interakci mezi vedoucími a dětmi, stěžejní roli bude v tomto případě hrát hlavně postoj samotného vedoucího.

-
-
- Je tedy důležité zdůraznit, že osoby vedoucích a instruktorů hrají hlavní role při multikulturní výchově.
  - Všichni ti, kteří se podílejí na vedení oddílu a práci s dětmi, by si měli být vědomi, že mají odsoudit jakýkoli projev xenofobie, předsudků, averze, intolerance či dokonce rasistickou poznámku, jak bylo již zmíněno.

- V každém případě je nutné s dětmi diskutovat a také umět vysvětlit původ problémů, třecích ploch či pouhých odlišností. Vedoucí by měli mít na paměti, že děti se často doma, ve svém okolí i z médií setkávají s negativně zbarvenými informacemi o příslušnících různých etnických, národnostních či náboženských skupin. Vedoucí měli být připraveni s dětmi otevřeně diskutovat, vysvětlovat a hlavně řešit případné konflikty mezi dětmi.

-
-
- Je naprosto jasné, že Váš oddíl nemůže být jedinou institucí, která vyřeší všechny problémy související s vytvářením multikulturní společnosti, může však významným způsobem přispět k tomu, aby děti odcházely do života vybaveni takovými znalostmi, dovednostmi, schopnostmi a postoji, které jim umožní snadnější orientaci v dnešní společnosti.

5. Literatura

- KOL. AUT. *Interkulturní vzdělávání*. Praha: Člověk v tísní, společnost při ČT, o.p.s., 2002. ISBN 80-7106-614-1.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4
- ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-285-8
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Teorie – praxe – výzkum*. Praha: ISV, 2001. ISBN 80-85866-72-2

6. Otázky k tématu

- Co znamená pojem „multikulturní výchova“?
- Co je to etnocentrismus ?
- Jak vysvětlíte pojem kultura?
- Jaký je vztah mezi kulturou a společností?
- Uveďte příklad multikultury.
- Jaký postoj se předpokládá u multikulturního chování?
- Vysvětlete pojem – xenofobní chování.
- Jak nejlépe předvedete dětem multikulturu?
- Odkud bývají děti nejvíce ovlivněny v názorech na ostatní kultury?
- Jak by se měl chovat vedoucí, který se věnuje multikulturní výchově?